

ἐγκαθείρξας τοῦ ἐτελεύτησεν ἐντὸς τῶν φυλακῶν Σύρου, ὁ δὲ νεκρὸς τοῦ νύκτωρ μετεφέρθη ὑπὸ δύο ἀχθοφόρων Μελιτσίων ἐπὶ ἀδροτάτῃ ἀμοιβῇ εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην τῆς νήσου καὶ ἐκεῖ παρεχώθη δίκην κυνὸς εἰς τὴν γῆν, μὴ χορηγηθείσης ἀδείας πρὸς χριστιανικὴν ἢ τοῦλάχιστον ἀνθρωπίνην κήδευσίν του. Ἀπέναντι τηλικαύτης φανατικότητος τοῦ τε λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, ἀντιστρατευομένης πρὸς τὰ ἀνεξίκακα παραγγέλματα καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας μας, νομίζομεν θέλει ἐπιτραπῇ ἡμῖν νὰ ἐκφρασθῶμεν ὅτι ὁ 19^{ος} αἰὼν μας δὲν δικαιοῦται βεβαίως νὰ διεκδικήσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνεξιθρησκείας, ἣν τόσῳ πομπωδῶς ἀνέγραψεν ἐν κεφαλίδι τῶν νέων πολιτειῶν καὶ συνταγμάτων του. Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης μας ταύτης ἀρκεῖ νὰ ἀναμνησθῶμεν τὰς κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα γνωστὰς καταδρομὰς τῶν Ἰησοῦιτῶν καὶ Ἰουδαίων ἐν Ῥωσίᾳ, τῶν ὀρθοδόξων ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ, τὰ ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις σκανδαλώδη γεγονότα, τὰ χθὲς ἀκόμη λαβόντα χώραν ἐν Ὁδησσῷ τῆς Ῥωσίας κατὰ τῶν Ἰουδαίων.

Ἀθῆναι 14 Ἀπριλίου 1871.

Μ. ΚΥΡΓΟΥΣΙΟΣ

Πρωτοδίκης Ἀθηνῶν.

Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΘΕΟΣ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΑΝΔΗΣ

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Διοκλητιανοῦ, ὅτε ὁ χριστιανισμὸς διεδίδετο ἐν τοῖς διωγμοῖς, ὁ ἱερεὺς τῆς Καισαρείας Πάμφιλος ἦλθεν εἰς Ῥώμην ὅπως ἐνώσῃ τὰς προσπάθειάς του μετ' ἄλλων ἁγίων ἀνθρώπων, διαδόχων τῶν ἀποστόλων, ἀγωνιζομένων τὴν καλὸν τοῦ μαρτυρίου ἀγῶνα ἵνα τὸ αἷμα τῶν χριστιανῶν ἐκπλύνῃ τοὺς ἐπὶ τῶν λιθαστρώτων τῆς Ῥώμης ῥύπους τῆς εἰδωλολατρικῆς ἀκολασίας. Τὸ ὀλοκάτωμα τοῦ Ἰησοῦ ἐξηκολούθει ἀνερχόμενον

πρὸς τὸν οὐρανόν· οἱ μαθηταί του εἶχον θυσιάσθῃ πρὸ ὀλίγου ἐπὶ τοῦ εἰσέτι καπνίζοντος βωμοῦ, ἵνα ὁ κόσμος ἐξαγορασθῇ, ἵνα ὁ Θεὸς ἐκπλαγείας ἐπὶ ταῖς ἀνθρωπίναις ἀσχημοσύναις, θέσῃ εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς δικαιοσύνης του ἡρώϊκούς τινας θανάτους πρὸς ἀντιστάθμισιν τοσοῦτων αἰσχυρῶν βίων.

Ἐσπέραν τινὰ, μετὰ τὰ βραχέα καὶ ὑψηλὰ προτρεπτικὰ ῥήματα τὰ ὅποια οἱ ἐναπολειπόμενοι ἐκ τοῦ ποιμνίου ἤκουον ἐκάστοτε ὡς τελευταῖα (διότι συχνάκις τὴν πρωΐαν, εἴτε ὁ ποιμὴν εἴτε κανὲν ἐκ τῶν προβάτων ἔλειπεν ἐκ τῆς ἐκκλησιάσεως, καὶ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψιθυρίζετο χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἐπὶ κενοταφίου), ὁ Πάμφιλος, εὐλογήσας καὶ ἀποχαιρετίσας τοὺς ἀδελφούς του, ἔβλεπεν αὐτοὺς μακρυνομένους βραδέως καὶ μετὰ βαθείας σιωπῆς, ὑπὸ τῆς σκοτεινᾶς στοᾶς τῶν κατακομῶν. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἶχε καταληφθῇ πλειότερον τοῦ συνήθους ὑπὸ αἰσθήματος ἀνεκφράστου θλίψεως, διότι ἄπειρος τρυφερότης ἐγεννήτο ταχέως καὶ ἐμεγεθύνετο μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῶν πρὸς θυσίαν προωρισμένων, καὶ ἡ ψυχὴ των διεμοιράζετο συχνάκις μεταξὺ τῆς πικρίας τῶν ἀνθρωπίνων πόθων καὶ τῆς ἡδονῆς θείου ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ χριστιανὸς ἱερεὺς ἔμενεν ὄρθιος πρὸ τοῦ βωμοῦ καὶ δὲν ἐσκέπτετο πλέον νὰ προσευχηθῇ. Ὁ κόπος τοῦ σώματός του ξηρανθέντος ὑπὸ τῆς νηστείας, τὸ ψῆχος τοῦ ὑπογείου, ἡ ἐπιστημότης τῶν καθημερινῶν ἀποχαιρετισμῶν, ἡ θέα τοῦ φερέτρου ἐκείνου ὅπου καθ' ἡμέραν, πρὸ ἐνὸς καὶ ἐπέκεινα μηνὸς, πτώμα ἡκρωτηριασμένον ἐλάμβανε τὸν ὑγρὸν εἰσέτι ἐκ τοῦ αἵματος ἄλλου μάρτυρος στέφανον, τὰ πάντα τὸν ἐπανεφέρον εἰς αἶσθημα ἀτομικότητος σεβαστὸν καὶ τρομερόν. Ἐγονυπέτησε τέλος πρὸ τοῦ Χριστοῦ, κρᾶζων·

— ὦ διδάσκαλέ μου! εἴαν πρέπη νὰ πῶ τὸ ποτήριον τοῦτο, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ εἰ δυνατόν ἢ τρύξ' εἰ γέγραπται νὰ πληρώσω τὴν λάρνακα ταύτην, γεννηθῇτω τοῦτο αὔριον, ἵνα μὴ ἴδω πλέον ἄλλον ἀδελφόν μου καταβαίνοντα ἐν αὐτῇ, καὶ ἵνα στεριεύσωσι τὰ δάκρυα τῆς καρδίας μου.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἤκουσε κρουμένην ἐλαφρῶς τὴν θύραν ἣν οἱ πιστοὶ εἶχον κλείσει ἔσωθεν, ἵνα τὸ ὑπόγειον μίαν μόνον ἔχῃ ἔξοδον (ἐκείνην δι' ἧς ὁ Πάμφιλος τοὺς εἶδεν ἀπερχομένους), καὶ ἵνα τὰ μέσα τῆς ἐπ' αὐτοφώρῳ καταλήψεως ᾧσι σπανιώτερα. Ὁ κατ' ἐκείνην λοιπὸν πῇν στιγμήν παρουσιαζόμενος οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἦναι εἰμὴ κατάσκοπος, ἢ ἀδελφὸς ἀρτίως ἐλθὼν ἐκ τῶν ἐκτὸς καὶ ἀναγκασθεὶς ἐκ τῶν διωγμῶν νὰ καταφύγῃ ταχέως εἰς τὰ ὑπόγεια. Ὁ Πάμφιλος ἠγέρθη ἀδιστακτικῶς καὶ ἀπέσυρε τοὺς μοχλοὺς διὰ σταθερᾶς χειρὸς. Ἴσως ἐνόμισεν ὅτι ἀνεγνώρισε τὰ βήματα τοῦ φίλου του Εὐσεβίου, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει εἰς Καισάρειαν· ἴσως ὠθούμενος ὑπὸ ὑπερφυσικοῦ αἰσθήματος ἐνόμισεν ὅτι ὁ Θεὸς εἰσήκουσεν αἴφνης τῆς δεήσεώς του καὶ τῷ ἐπεμπε τὸν ζητηθέντα δῆμιον. Ὁ Πάμφιλος ἦτο μόνος· κατὰ πᾶσαν στιγμήν τῆς ζωῆς του ἦτο ἑτοιμος νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ἠρώτησε λοιπὸν διὰ φωνῆς ἀταράχου·

— Τί θέλεις;

Καὶ συγχρόνως ἤνοιξε τὴν θύραν.

Τότε εἶδε γυναῖκα κεκαλυμμένην, προχωρήσασαν δειλῶς καὶ εἰποῦσαν·

— Μὴ μὲ παραδώσῃς εἰς τὰ μαρτύρια, μὴ μὲ φονεύσῃς· εἶμαι ἐθνικὴ καὶ ἔρχομαι ἐδῶ ὅχι διὰ νὰ σᾶς προδώσω ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸν Θεόν σας.

— Ὁ Θεός μας εἶπεν· «Ἀπόδοτε καλὸν ἀντὶ κακοῦ,» ἀπεκρίθη ὁ Πάμφιλος· ἡμεῖς δὲν φονεύομεν, ἡμεῖς δὲν παραδίδομεν εἰς τὰ μαρτύρια κανένα, οὔτε αὐτοὺς τοὺς προδίδοντας ἡμᾶς. Εἰσελθε, κόρη μου, καὶ δεήθητι τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ.

— Κλείσον λοιπὸν τὴν θύραν, ἀπεκρίθη ἡ ἐθνικὴ, διότι ἐὰν μὲ κατελάβανον ἐνταῦθα, θὰ μ' ἐκατηγόρουν ἐπὶ χριστιανισμῷ καὶ θὰ μὲ ἐβασάνιζον διὰ νὰ ὁμολογήσω τὰ μυστήριά σας.

Ὁ ἱερεὺς ἐκλείσει τὴν θύραν, καὶ ὅταν ἐπέστρεψε πρὸς τὴν γυναῖκα εἶχεν αὕτη ἀφαιρέσει τὸν πέπλον τῆς, καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο νέα ἀκόμη, πλουσίως ἐνδεδυμένη καὶ θαυμασίως καλλονῆς, μολονότι τὸ πρόσωπόν τῆς ἔφερε τὸν τύπον τοῦ καμάτου καὶ τῆς θλίψεως.

— Ποία εἶσαι; τῇ εἶπεν ὁ ἱερεὺς, καὶ τί ζητεῖς; Ἰδοὺ ὁ βωμὸς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἐὰν θέλῃς νὰ προσευχηθῇς, θὰ γονυπετήσω μετὰ σοῦ καὶ θὰ προσευχηθῶ ὅπως σὲ εἰσακούσῃ.

Ἀλλ' ἡ γυνὴ, ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ, παρέτῃρε περὶ ἑαυτὴν μετὰ τρόμου καὶ περιεργείας, καὶ ὅταν εἰς τὴν λάμψιν τῆς κανδύλας τῆς καιομένης πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου διέκρινε τὸ κενοτάφιον, κεκαλυμμένον ὑπὸ πελιδνοστίκτου σαδάνου, ὡπισθοχώρησεν ἔντρομος λέγουσα·

— Λέγεις ὅτι δὲν φονεύετε, ὅτι δὲν βασανίζετε, καὶ ἐν τούτοις ἰδοὺ αἷμα καὶ φέρετρον.

— Κόρη μου, ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς, εἶναι τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν μας τοὺς ὁποίους ἐφόνευσαν οἱ ἀδελφοί σου.

Ἡ ἐθνικὴ ἐφάνη κατησυχάσασα, ἔπειτα κατελήφθη ἀμέσως ὑπὸ μελαγχολίας.

— Οἱ Θεοὶ ἡμῶν δὲν εἶναι τόσον σκληροὶ ὅσον ἡμεῖς, εἶπε· δὲν εἶναι ὡς οἱ Θεοὶ τῆς Γαλατίας καὶ τῆς Γερμανίας· οἵτινες ζητοῦσιν ἀνθρωπίνας θυσίας· ἀρκοῦνται εἰς ἑκατόμβας προβάτων, καὶ τὸ πρωτότοκον δαμάλεως εἶναι εὐαρεστότερον εἰς τὸν Ἀρην αὐτὸν ἢ τὸ χυνόμενον εἰς τὰς μάχας αἷμα. Πίσταυσόν με, ἱερεῦ τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ, οἱ θεοὶ ἡμῶν εἶναι γλυκεῖς καὶ ἐπικεῖς· μᾶς φέρουσι μᾶλλον εἰς τὴν ἡδονὴν ἢ εἰς τὴν μανίαν, καὶ μάλιστα φαίνεται ὅτι ἀπεκοιμήθησαν, καὶ ὅτι ἡ ξανθὴ Ἡβη τοὺς ἐπότισε μὲ ὕδωρ τῆς Λήθης ἀντὶ ἀμβροσίας διότι μᾶς ἐγκαταλείπουν καὶ δὲν μεριμνῶσι πλέον οὐδὲως περὶ τῆς τύχης μας. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐγκαταλείπωνται παρὰ τῶν Θεῶν, ἐξομοιοῦνται τοῖς βαρβάροις τῆς ἄρκτου. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἔπαυσα νὰ τοὺς λατρεύω ὅπως ὀφείλον. Ἐπεκαλέσθην πρὸ πάντων τὰς θεάς, καὶ ἐζήτησα νὰ καταστήσω αὐτάς εὐνοϊκάς διὰ τῶν ἀξίων τοῦ βαθμοῦ μου καὶ τῆς περιουσίας μου προσφορῶν, διότι εἶμαι πλουσία καὶ πατρικία, καὶ ὀνομάζομαι Λεῖα.

— Εἶσαι ἡ περιβόητος ἐκείνη ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ καλλονῇ γυνὴ, καὶ ἔρχεσαι ἐδῶ ἀψηφοῦσα τὸν διωγμὸν καὶ τὸν θάνατον! θὰ ἡσθάνθῃς τὸ κενὸν καὶ τὰς ἀλγυδόντας τῶν ἀνθρωπίνων ἡδονῶν.

— Γέρων, ἡσθάνθην τὰς πληγὰς τῆς ὑπερηφάνειας καὶ τὸν κόρον τῶν ἡδονῶν, καὶ ἐπειδὴ εἶμαι νέα ἀκόμη καὶ μὲ κατέλαβεν ἡ μελαγχολία, ἐπεκαλέσθην τὸν οὐρανὸν νὰ μοὶ ἀποδώσῃ τὴν πρώτην φαιδρότητα· ἀλλ' εἰς μάτην προσέφερα θυσίας εἰς ὅλας τὰς θεότητας τὰς δυναμένας νὰ μὲ βοηθήσωσιν. Εἰς μάτην ἐπῆσα διὰ τῶν ποδῶν μου τὰς βαθμίδας τοῦ ναοῦ σου, ὦ Ἀφροδίτη! σοὶ προσέφερον ἕξ ζεύγη νεαρῶν περιστερῶν τῆς Ἀφρικῆς λευκοτέρων γάλακτος· ἤγγισα διὰ τῶν τρεμουσῶν χειρῶν μου καὶ τοῦ μαρανθέντος στόματός μου τὸν κόλπον τοῦ ἀγάλματος τῆς Νικηφόρου Ἡρας, τὴν χρυσὴν καὶ διὰ τιμαλφῶν λίθων κεκοσμημένην ζώνην, εἰκονίζουσιν ἐκείνην δι' ἧς ἐπανέκτησε τὸν ἔρωτα τοῦ ἀθανάτου συζύγου της, τοῦ θεοῦ τῶν θεῶν. Δὲν μοὶ ἀπέδωκας τὴν δύναμιν τοῦ ἀρέσκειν, ὦ θεὰ ἐπιλήσιμον! καὶ ἡ Ἡρα, ἡ ὑπεροπτικὴ βασίλισσα τοῦ Ὀλύμπου, δὲν μοὶ ἐνέπνευσε τὴν ὑπερηφάνειαν ἣτις παρηγορεῖ τὸν ἔρωτα. Εἰς μάτην ἐκέντησα πέπλους τῆς Τύρου διὰ νὰ σοὶ τοὺς προσφέρω, ὦ Παλλάς! δὲν μοὶ ἔδωκας οὔτε τὴν σοφίαν, οὔτε τὴν πρὸς τὰς σπουδὰς καὶ πρὸς τὰς ἐργασίας κλίσιν! Ἡδὲ, πρὸς σὲ προσέφερα τὰς πλουσιωτέρας προσφοράς μου, εἰς σὲ ἐθυσίασα καθαρὰς δαμάλεις καὶ πρωτοετῆ ἀρνία. Ὡχέτο πλέον ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἡ ἀόρατος χεὶρ σου ἐξήλειψεν ἐκ τοῦ μετώπου τῶν προνομιούχων σου τὰς πρώτας ρυτίδας τὰς ὁποίας χαράσσει ὁ χρόνος· καθ' ὃν ἡ τρυφερότης σου ἔκαμνεν ὥστε τὰ ῥόδα νὰ ἐπανανθίζωσιν ἐπὶ τῶν χειλέων των. Ἀφίνεις τὰ δάκρυα νὰ χαράττωσι τὰς παρειάς μου, καὶ τὸ χρῶμα τῆς ἰοίδος νὰ ἐκτείνεται περὶ τὰ βλέφαρά μου. ὦ σὺ, Ἐρως, υἱὸς τοῦ Ἡλίου, δὲν σοὶ ἐθυσίασα τὸ πρωτότοκον λαγῶν μὴ γευθὲν εἰσέτι τοῦ θύμου τῶν ὀρέων! Δὲν ἐκόμισα ἐκ τῆς Ἀμαθοῦντος καὶ τῆς Κνίδου μύρτους ὅπως κοσμήσω τὸν βωμόν σου; ὦ Ἐρως, Ἐρως! τοσοῦτον μὲ ἐλησμόνησας; Θεοὶ καὶ θεαὶ, ἐμεθύσθητε ἀρκούντως ἐν σιωπῇ ἐκ τοῦ καπνοῦ τῶν θυσιῶν μου! τὰ παράπονά μου δὲν ἀνέβαινον ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον πρὸς ὑμᾶς! Δὲν εἶναι πλέον καιρὸς νὰ μὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ μὲ παρηγορήσῃ

θεότης τις. Ἄς ἔλθῃ αὕτη εἴτε ἐκ τῆς ἄρκτου εἴτε ἐκ τῆς ἀνατολῆς, εἴτε ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου λέγουσιν ὅτι οἱ θεοὶ εἶναι μέλανεσ, εἴτε ἐκ τῶν ἐβραίων οἵτινες ἓνα μόνον ἔχουσι θεόν, πάντοτε τὸν ἴδιον, καθὼς μὲ διηγήθησαν, ἀρκεῖ νὰ εἰσακουσθῶ, θὰ τῷ προσφέρω κάλλιστα ὀλοκαυτώματα, δὲν θὰ φεισθῶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῆς θεότητος ταύτης οὔτε τιμῶν οὔτε δώρων. Ὁμίλει λοιπὸν, ὦ γέρων, καὶ ἐρώτησον τὰ μαντεῖά σου ἐὰν ὁ Θεὸς τῶν Γαλιλαίων δύναται κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγαθότητα νὰ ὑπερτερήσῃ τοὺς ἰδικούς μας, διότι ἐγένοντο κωφοί!

— Γυνή, ἀπεκρίθη ὁ Πάμφιλος, δὲν δεχόμεθα δῶρα, καὶ δὲν δίδομεν χρησμούς.

— Πῶς λοιπὸν ὑπηρετεῖτε τὸν Θεὸν σας, ἐπανελάβεν ἡ Δεία, καὶ εἰς τί σας χρησιμεύει;

— Μᾶς ἐδίδαξε τὸν λόγον του, ἀλλὰ δὲν κατοικεῖ εἰς τὰ σπλάγχνα ματαίων εἰδώλων. Δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπιγείων προσφορῶν· τὸ μόνον ὅπερ ζητεῖ εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ λατρεῖα τῶν πιστῶν καρδιῶν. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς ἱερεῖς του, αὐτοὶ καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ὅσοι λατρεύουσι τὸν Χριστὸν ὠρκίσθησαν νὰ ζῶσιν ἐν πτωχείᾳ καὶ ταπεινότητι.

— Δὲν τῷ ζητεῖτε λοιπὸν τίποτε, καὶ δὲν σας δίδει τίποτε; Ἴσως εἶναι ὥς ἡ Εἰμαρμένη ἣτις ἐπιβάλλει εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ οὐδὲν ἐξ ὧν ἅπαξ ἀπεφασίσθησαν, οἷανδὴποτε ἱκεσίαν καὶ ἂν τῇ ἀποτείνωσιν.

— Ὁ Θεὸς ἡμῶν μᾶς ἀκούει καὶ μᾶς εἰσακούει, καὶ, διὰ νὰ ὁμιλήσω τὴν γλῶσσαν ὑμῶν ὅπως ἐννοηθῶ, θὰ σας εἰπῶ ὅτι ἡ Εἰμαρμένη ὑπακούει αὐτῷ ὥς ὁ δοῦλος τῷ κυρίῳ του. Ἡ δύναμις του διέπει τὸ σύμπαν, καὶ οὐδεὶς θεὸς ὑπάρχει ἐνώπιον αὐτοῦ. Μάθε τὸν λόγον αὐτοῦ, σπούδασον τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ αὐτοῦ θεσχυροὶ μερίζοντες ὅλων τῶν γηίνων μεγαλειότητων.

— Πρέπει λοιπὸν, ἐπανελάβεν ἡ γυνή, νὰ σπουδάσω τὰ μυστήριά σας διὰ νὰ ἀποτείνω αἵτησιν εἰς τὸν Θεὸν σας, καὶ δὲν θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ ταύτην ἐνόσω δὲν εἶμαι

μεμνημένη; Ὑγίαινε λοιπὸν διότι ὁ βίος μου δὲν μοὶ ἀφίνει κενὸν ν' ἀκούω τὰς διδασχάς σας· ἐκτὸς δὲ τούτου κινδυνεύω καὶ νὰ καταδιωχθῶ. Ἐσκέφθην ὅτι ἐρχομένη ἐδῶ νὰ προσφέρω τι, θὰ ἐτύγχανον οἰασθήποτε ἀπαντήσεως, καὶ θὰ ἐπέστρεφον ἴσως μετὰ τινος ἐλπίδος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπηγόρευται εἰς τοὺς ἱερεῖς τοῦ νόμου σας νὰ δέχωνται τὰς ἱκεσίας τῶν ἐθνικῶν, ἀπέρχομαι νὰ ἱκετεύσω ἀκόμη τὴν Ἀφροδίτην ἵνα μοὶ ἀποδώσῃ τὴν ἡδονήν, ἢ τὴν Ἑστίαν ὅπως μοὶ διδάξῃ τὴν ἐγκράτειαν.

— Στήθι, τῇ εἶπεν ὁ Πάμφιλος μετὰ γλυκύτητος, μοὶ ἀπαγορεύεται νὰ ἀποτείνω πρὸς τὸν Θεὸν αἰτήσεις παραλόγους ἢ ἐνόχους· μοὶ ἐφάνη ὅτι παρεπονείσο διὰ τὴν καταστροφὴν ἣν ἐπ' ἡμετέραν σοὶ τὰ ἔτη καὶ διὰ τὴν φυγὴν τῶν βεβήλων ἐρώτων. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ μόνη καλλονὴ εἶναι ἡ καλλονὴ τῆς ψυχῆς καὶ ὁ μόνος εὐάρεστος ἔρως πρὸς τὸν Κύριον εἶναι ὁ καθαρὸς ἔρως. Ἀλλ' ἐὰν ἐνόησα καλῶς τοὺς λόγους σου, βλέπω πάσχεις ἐκ τῆς τυραννοῦσης τὸ ἔθνος σου ἀσθενείας, δηλαδὴ τῆς ἀηδίας καὶ τῆς ἀνίας· ἐπικαλεῖσαι συγχρόνως τὰς μυθώδεις θεότητας αἵτινες, ὡς νομίζετε, θύνονται νὰ προσφέρωσι τὰ μᾶλλον ἐναντίᾳ δῶρα, τὴν σωφροσύνην, τὴν λαγνείαν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν ἀποπλάνησιν, τὴν σοφίαν. Δὲν ἠξεύρεις τί ζητεῖς; ἀγνοεῖς τί δύναται νὰ σὲ θεραπεύσῃ καὶ σὲ τὸ λέγω, δὲν θὰ μὲ ἐννοήσῃς, διότι αἱ στιγμαὶ εἰσὶ μεμετρημέναι, μίαν μόνην ὥραν θέλεις νὰ διέλθῃς ἐνταῦθα, καὶ τὸ πνεῦμά σου εἶναι τοσοῦτον ξένον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, ὥστε ὁλόκληρον ἔτος θὰ χρειασθῇ διὰ νὰ σὲ κατηχήσω... Ἀλλ' ἄκουσον· ἰδοὺ ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τούτου, γονυπέτησον πρὸ αὐτῆς εὐλαβῶς, οὐχὶ διὰ τὸ ξύλον τοῦ ἐσταυρωμένου τούτου, ἀλλὰ διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν ὅποιον παριστᾷ καὶ ὅστις εἶναι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὑψωσον τὴν ψυχὴν σου πρὸς τὸν Αἰώνιον, καὶ εἰπέ αὐτῷ τὴν θλίψιν σου. ἠξευρες μόνον ὅτι εἶναι Θεὸς ἀγαθότητος καὶ ἐπιεικείας, πατήρ τῶν ταθλιμμένων καὶ τῶν στεναζόντων, Θεὸς ἀγάπης διὰ τοὺς ταρασσομένους καὶ ἐπικαλουμένους αὐτόν. Δὲν ὑπάρχει

ἀνάγκη διερμηνέως, μήτε ἱερέως, μήτε ἀγγέλου μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ. Ἰκέτευτον μόνον αὐτὸν διὰ νὰ ἴδῃ τὸ βάθος τῆς καρδίας σου· θὰ ἴδῃ αὐτὸ καλλίτερον σοῦ, καὶ ἐὰν ἐπιθυμῇς εἰλικρινῶς νὰ τὸν γνωρίσῃς, θὰ καταπέμψῃ ἐπὶ σοῦ τὴν χάριν του, ἥτις ἐστὶ δῶρον πολυτιμότερον καὶ παρηγορία ἰσχυροτέρα τῶν ψευδῶν ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς.

— Ἦκουσα καὶ ἄλλοτε τοιούτους λόγους, ἐπ' ἀνέλαθεν ἡ Λεῖα· μὲ διηγήθησαν ὅτι οἱ Ναζωραῖοι, καταδικασθέντες εἰς θάνατον κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους, ἐπεκαλοῦντο ὅλοι ἓνα Θεὸν τὸν ὅποιον ἐκάλουν Θεὸν ἀγάπης καὶ χάριτος. Ἐν τούτοις, λέγουσιν ὅτι δὲν ὁμοιάζει παντάπασιν μὲ τὸν Θεὸν τῆς Κυθήρης καὶ τῆς Πάφου, καὶ δυσκολεύομαι νὰ ἐννοήσω ποίαν χάριν μοὶ ὑπόσχεσαι ἐκ μέρους του. Οὐχ ἥττον, ἐπειδὴ μοὶ ἐπιτρέπεις νὰ προσευχηθῶ ἐν τῷ ναῷ του, θὰ τὸν ἐπικαλεσθῶ· ἐπειδὴ, ἐὰν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ γινώσκωσι τοὺς ἀποκρύφους διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, συντελεστικώτερον εἶναι νὰ τοὺς ἀποκαλύπτῃ τις εἰς αὐτοὺς, διὰ νὰ ἀποδεικνύῃ ὅτι ἐλπίζει εἰς αὐτούς.

— Πράξον ὅ,τι θέλεις, ὦ τυφλὴ ἥτις ζητεῖς τὸ φῶς! ἀπεκρίθη ὁ Πάμφιλος· εἶθε ὁ Κύριος νὰ σὲ φωτίσῃ!

Τότε ἡ ῥωμαία κυρία ἐγονυπέτησεν ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς γῆς, ῥίπτουσα δὲ εἰς τὰ ὀπίσω τὴν ὠραίαν κεφαλὴν τῆς, καὶ ὑψούσα πρὸς τὸν Χριστὸν τοὺς χιονώδεις καὶ γυμνοὺς μέχρη τοῦ ὤμου βραχίονάς τῆς, ὠμίλησεν ὡς ἐξῆς·

— Ἀγνοῶ τί νὰ ζητήσω παρὰ σοῦ, ὦ ἄγνωστε Θεέ! ἀλλὰ γινώσκω καλῶς ποῖον παράπονον δύναμαι νὰ ἀποτείνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, διότι ὁ βίος μου κατέστη πικρότερος τῆς ἐπὶ τοῦ δένδρου δρεπομένης ἐλαίας. Εἶδον εἰς τοὺς πόδας μου τὸ ἄνθος τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ἐξέλεξα ὡς σύζυγον μὲ παρήτησεν ἀντὶ χυδαίων ἡδονῶν. Πᾶσα ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ μὲ ἴδῃ ἀποπτύουσιν τὴν αὐστηρότητα τῶν ἡθῶν μου καὶ ῥίπτομένην εἰς τὰς ἀγκαλάς ἄλλου, διὰ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ παραδίδεται εἰς ἐπονειδίστους ἔρωτας. Ἐνόμισα ὅτι ἐκδικοῦμαι τὴν ὑπερηφάνειάν

μου ἀγαπῶσα τὸν Ἰούλιον. Ἡξεύρεις, ὦ Θεέ τῶν Ναζωραίων, ἀφοῦ λέγουσιν ὅτι ὡς ὁ Ζεὺς γνωρίζεις ὅλας τὰς πράξεις καὶ τὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων· ἡξεύρεις ὅτι ὁ Ἰούλιος ὑπῆρξεν ἀνάξιος τοῦ ἔρωτός μου καὶ ὅτι μὲ ἐγκατέλειψε χάριν τῶν ἐταίρων, προφρασιζόμενος ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγαπᾷ ἐπὶ πολὺ ἄπιστον γυναῖκα. Ὁ Ἀντώνιος ὅστις ἐπὶ τινα χρόνον ὑπῆρξε δεσμευμένος εἰς τοὺς πόδας μου, ὑπέπεσε μετ' ὀλίγον εἰς τὸ αὐτὸ ἔγκλημα ὡς ὁ Ἰούλιος· καὶ διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν προδοσίαν του, ἀπεκρίθη εἰς τὴν μανίαν μου ὅτι ἡ ἐταίρα δὲν ἦτο μᾶλλον περιφρονητέα τῆς γυναικὸς ἥτις ἐλησμόνησε δύο ἔρωτας. Ἡξεύρεις, ὦ Θεέ! ὅτι δὲν ἐταπεινώθην εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ ἱκετεύσω τὸν ἄτιμον, καὶ ὅτι ἐσπευσα νὰ ζητήσω ἐκδικητὴν τῆς ὕβρεώς μου· ἀλλ' ἡξεύρεις ὅτι ὁ ἔρως οὗτος δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι πάντοτε ὑβρίζομένη, ἡ ζωὴ μου ἐξηντλήθη καὶ ἡ καλλονή μου ἐμαράνθη εἰς ἀνωφελεῖς παραφορὰς τρυφερότητος καὶ ὀργῆς. Ὅταν δὲ ἐπεκαλέσθην ἐπὶ τῶν προδοτῶν τούτων τὴν ἐκδίκησιν τῶν καταχthonίων θεῶν, ἡξεύρεις ὅτι μὲ ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν ὑπῆρχον πλέον ὑποχθόνιοι θεοί, ὅτι ὁ Κέρβερος ἐπνίγη ὑπὸ τῆς Ἥδονῆς, καὶ ὅτι αἱ Ἑριννύες ἐγένοντο πειθήνιοι ἀφότου ὁ Πλούτος διεμοίρασε μετὰ τοῦ Πριάπου καὶ τοῦ Κώμου τὸ κράτος τῆς γῆς.

» Ἴδου ποῦ εὐρισκόμεθα, ὦ ἄγνωστε Θεέ! Οἱ ἄνθρωποι δὲν πιστεύουσι πλέον εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ ἄσπεργοι μαινάδες ὑβρίζουσι τὰς μελαγχολικὰς ἐστιάδας. Ἡ Εἰλείθυια δὲν προστατεύει πλέον τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν συζύγων καὶ τῶν μητέρων, καὶ οἱ βωμοὶ τῆς Κύπριδος δὲν ὑπηρετοῦνται πλέον εἰμὴ ὑπὸ ἐκλελυμένων βακχίδων. Καὶ ἐν τούτοις αἱ γυναῖκες ὑπάρχουσι διὰ νὰ ἀγαπῶσι καὶ νὰ ἀγαπῶνται. Τί θὰ γίνωσιν ἐκεῖναι τὰς ὁποίας μόνος ὁ ἔρως ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐκ νόδων στρωμνήν, ἐὰν ὁ χρυσὸς πλάττῃ ἡδονὰς δριμυτέρας, καὶ ἐὰν τὰ πορνεία τῆς Ῥώμης γινώσκωσι μυστήρια τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν; Οἱ ἄνδρες ἡμῶν προτιμῶσιν ἀκαθάρτους παλλακίδας· πρέπει ἄρα

γε καὶ ἡμεῖς, διὰ νὰ ἀντικαταστήσωμεν αὐτοὺς, νὰ καλέσωμεν εἰς τὰς ἀγκάλας μας τοὺς δούλους ἡμῶν; Πλείσται μεταξὺ ἡμῶν δὲν ἠσχύνθησαν νὰ πράξωσι τοῦτο, καὶ παρεδόθησαν εἰς τερατώδη ὄργια βλέπousαι τὴν ἐρημίαν τοῦ ἀνακτόρου τῶν. Καὶ ἐν τούτοις ἡ γυνὴ εἶναι ἀσθενής, ὦ Θεέ ἰσχυρέ! καὶ δὲν ἐπλάσθη ὅπως ἐγκαταλείπῃ πρώτη τὸ στήριγμα ὑπερ ἔδωκεν εἰς ἑαυτήν. Ἡ τιμὴ καθιστᾷ εἰς αὐτὴν τὴν ἀπιστίαν ἐπικίνδυνον καὶ ἐκτίει αὐτὴν διὰ τοῦ αἵσχους. Τοὺς ἄνδρας λοιπὸν κατηγορῶ ἐνώπιόν σου, Ναζωραῖε! τὸν σύζυγόν μου, τὸν Ἰούλιον, τὸν Ἀντώνιον, ὅλους ἐκείνους τοὺς ὁποίους εἰς μάτην ἠγάπησα καταγγέλλω εἰς τὴν δικαιοσύνην σου· ζητῶ ἐκδίκησιν κατ' αὐτῶν, ἡ εὐδόκησον νὰ τοὺς λησμονήσω καὶ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ γήρατος. Ἐὰν ἀπώλεσα μέρος τῆς καλλονῆς μου, καὶ ἐὰν ἐπανακτῶσα αὐτὸ ἐπανακτῶσω συγχρόνως τὴν πίστιν ἐκείνων οἵτινες μὲ ἐπρόδωσαν, ἀπόδος μοι τὴν νεότητά καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. Ἀλλὰ πῶς! εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀπώλεσα τὰ θέλγητρά μου ὥστε ἡ αἰοιδὸς Ταρκουάτα, ἥτις ἐφθάρη ἐν ταῖς ἀκολασίαις, νὰ προτιμᾷται ἐμοῦ; Μήπως ἡ Ἑλληνὶς Δύκωρις, χήρα ἐννεακοσίων ἀνδρῶν, ἔχει πλείοτέραν δροσερότητα καὶ ζωηρότητα ἐμοῦ; Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, δὲν βλέπω ὅτι αἱ νεώτεραι καὶ αἱ ὠραιότεραι μεταξὺ ἡμῶν ἐγκαταλείπονται ὡς ἐγὼ χάριν τῶν πελιδνοχρόων ἐταίρων; Πρέπει ἄρα γε νὰ φανῶμεν γυμναὶ εἰς τὰ θέατρα; πρέπει νὰ παρουσιασθῶμεν μεθύουσαι ἐνώπιον τῶν ἐραστῶν μας, ὅπως ἐξεγείρωμεν ἐν αὐτοῖς σπινθῆρά τινα τῆς κοιμωμένης φλογός των;

» Καὶ ἐν τούτοις, τί νὰ κάμωμεν, μόναι καὶ περιφρονημέναι, εἰς τὰ βάθη τῶν σιωπηλῶν κήπων μας; Τὰ ὑπουργήματα τοῦ Κράτους, ὁ πόλεμος, αἱ ἀκαδημαῖαι δὲν μᾶς παραδέχονται εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας αἵτινες ἀπορρόφῳσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς παρηγοροῦσι. Μᾶς διδάσκουσι νὰ ἀρέσκωμεν, καὶ ἡ πρώτη φροντίς τῶν μητέρων μας εἶναι, ἅμα ἡ κόμη μας κυματίσῃ ἐπὶ τῶν ὤμων μας, νὰ μᾶς διδάξωσι πῶς νὰ ὑψῶμεν αὐτὴν εἰς πλοκάμους εὐώδεις, καὶ πῶς νὰ κοσμῶμεν αὐτὴν διὰ νὰ ἐλκύωμεν

τὰ βλέμματα τοῦ ἀνδρός. Αἱ σπουδαιότεραι ἐργασίαι μας συνίστανται εἰς τὸν στολισμὸν, καὶ αἱ μόναι συνδιαλέξεις αἵτινες ἀρμόζουσιν ἡμῖν εἶναι αἱ διεγείρουσαι τὰ αἰσθήσεις μας καὶ προκαλοῦσαι τὴν ἡδυπάθειαν. Καὶ ἐν τούτοις ἐὰν μείνωμεν ἄγναι, δὲν ἐμπνέομεν εἰς τοὺς συζύγους μας εἰμὴ ψυχρὸν σεβασμὸν καὶ ἀνίαν. Ἐὰν ζητῶμεν νὰ τοὺς κρατήσωμεν ἐπὶ τοῦ στήθους μας διὰ ζηλοτύπων παραφορῶν, μᾶς ὑποπτύονται καὶ μᾶς περιφρονοῦσιν.

» Ἴδου, ὦ Θεέ τῆς Γαλιλαίας! Ἴδου πῶς μεταχειρίζονται τὰς γυναῖκας τῆς Ῥώμης! Ἴδου τί ἐγένοντο αἱ τοσοῦτον σεβασταὶ ἄλλοτε αὐταὶ κυρίαι, αἵτινες ἔδιδον τὰ χρυσᾶ ψέλλιᾶ των εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἐβάσταζον ἥρωας εἰς τὰ σπλάγχνα των. Ἡ Ἀσέλγεια κατεκλίθη ἐπὶ τῶν δημοσίων πλατειῶν, καὶ τὸ ἀνδρικὸν φύλον ἀνήγειρεν αὐτὴν ἐν θριάμβῳ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τιμίων γυναικῶν. Ἐὰν ὁ λαός σου ᾔῃ ναι πιστὸς εἰς τὰς ἀρχαίας ἀρετάς, ἐὰν ὁ νόμος σου ἀναγκάζῃ τὰς καρδίας εἰς τὴν πίστιν καὶ τοὺς νεφροὺς εἰς τὴν ἐγκράτειαν, κερχυνοβόλησον τὴν ἀσεβῆ ταύτην πόλιν, ὦ Γαλιλαίε! καὶ ἐγκατάστησον ἐν αὐτῇ φυλὴν νέαν. Σοὶ εἶπον τὰς φρικαλεότητας τῆς τύχης μας, ἀποκρίθητί μοι διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἱερέως σου. Ἄς μὲ παρηγορήσῃ ἢ ἄς μὲ διδάξῃ χρησμός τις. Ἐὰν ᾔῃ ἀνάγκη πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνίας καὶ τῆς ὀργῆς αἵτινες μὲ καταβιβρώσκουσι νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν μαγείαν, νὰ παρασταθῶ εἰς φοβεράς θυσίας, νὰ πῶ τὰ δηλητήρια τοῦ Ἑρέβους, θὰ τὸ πράξω ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιστρέψω ἄνευ ἐλπίδος εἰς τὴν μονήρη στρωμνὴν μου καὶ εἰς τὰς βασάνους τῆς ἀνισχύρου ἐκδικήσεώς μου.— Ὡμίλησα εἰς τὸν Θεόν σου ἤδη, ἱερεῦ, ὀμίλησον αὐτὸ αὐτοῦ. Δὲν ἔχεις σίβυλλάν τινα ὅπως τὴν συμβουλευθῶ; Ἀ! ἐὰν γνωρίζῃς φίλτρον τι ἐμπνέον τὸν ἔρωτα εἰς τοὺς ἀνδρας, ἢ σῶνον αὐτὸν εἰς τὴν καρδίαν τῶν γυναικῶν, δός μοι αὐτὸ, θὰ τὸ πῶ μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος ἔστω καὶ μὲ κίνδυνον νὰ φέρω εἰς τὰ σπλάγχνα μου τὰς ἀγωνίας τοῦ θανάτου. Ἀποκρίθητι, γέρων, ποίαν ἐκατόμβην πρέπει νὰ προσφέρω εἰς τοὺς βωμούς σου; Ἀμφιβάλλεις διὰ

τὰ πλούτη μου; ἀμφιβάλλεις περὶ τοῦ ὄρκου μου; Θὰ θυσιάσω εἰς τὸν Χριστὸν σου ὅλα τὰ ποίμνιά μου· θὰ τῷ πέμψω ὅλα τὰ χρυσᾶ ἀγγεῖα τοῦ ἀνακτόρου μου. Θέλεις τὰ στρόφια τοῦ μετώπου μου, τοὺς τιμαλφεῖς λίθους τῶν πεδίλων μου; Λέγουσιν ὅτι δέχεσθε τὰ δῶρα τοῦ πλουσίου διὰ νὰ τὰ διανέμετε εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ὅτι τὰ δῶρα ταῦτα καθιστῶσι τοὺς θεοὺς σας εὐμενεῖς. Θὰ πράξω τὰ πάντα διὰ νὰ ἀποκτήσω τὸν θησαυρὸν τοῦ ἔρωτος ἢ τὸν τῆς λήθης.

— Ἀτυχὴς γυνή, ἀπεκρίθη ὁ Πάμφιλος, αὐτὸ τὸ ὅποιον ζητεῖς δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου. Ὁ Θεὸς ἡμῶν δὲν μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ ἐργαζώμεθα ὅπως ἱκανοποιῶμεν τὰ ἀνθρώπινα πάθη· θὰ ἐξήραινεν τὴν ἐγκληματικὴν χεῖρα ἥτις ἠθέληεν ὑπεκκαύσει ἢ ψυχράνει διὰ δηλητηρίων τὸ αἷμα τὸ ῥέον εἰς τὰς φλέδας τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ θεράποντες αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγνείας ἐπαγγέλλονται τὴν ἀγνείαν κατὰ τὸ παράδειγμά του. Ὅσοι ἐξ ἡμῶν νυμφευθῶσι θεωροῦσι τὴν πίστιν ὡς καθῆκον τοῦ ἀνδρός καθὼς καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ ἐγκλημα τῆς προδοσίας εἶναι κοινὸν καὶ διὰ τὰ δύο φύλα. Μόνον μεταξὺ τῶν χριστιανῶν δύναται νὰ βασιλεύσῃ ὁ εἰλικρινὴς καὶ διαρκὴς ἔρωτας. Δὲν λατρεύουσιν εἰμὴ ἓνα κύριον, ὅστις εἰς μόνον ἑαυτὸν συνενοῖ ὅλας τὰς ἀρετάς, ἐνῷ οἱ ἔθνηκοί σας λατρεύουσιν ὅλας τὰς ἀμαρτίας ὑπὸ τὴν μορφήν διαφόρων θεοτήτων. Αἱ θεότητες αὗται, κόρη μου, εἶναι μαῦροι δαίμονες, καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς λατρεύωμεν καὶ νὰ τοὺς φοβώμεθα πρέπει νὰ τοὺς περιφρονῶμεν καὶ νὰ τοὺς μισῶμεν. Πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἔλεους, τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς καθαρότητος ὀφείλεις νὰ θυσιάζῃς, ὅχι ἄμνους καὶ δαμάλεις, ἀλλ' ἀπάσας τὰς ἐκδικητικὰς ἐπιθυμίας, ὅλας τὰς ἀναστατώσεις τῆς περιφρονηθείσης ὑπερηφανείας σου, καὶ ὅλας τὰς ματαίας ἡδονὰς τοῦ βίου σου.

— Ὁ βίος μου εἶναι εἰς τὸ ἐξῆς ἄνευ ἡδονῶν καὶ ἄνευ ἡσυχίας; ἀνέκραξεν ἡ Ῥωμαία· δὲν δύναμαι νὰ θυσιάσω ἄλλο τίποτε εἰς τὸν Θεόν σου εἰμὴ τὸ μίσός μου καὶ τὴν μνησικακίαν μου, ἐὰν μοὶ ἐπιτρέψῃ τὰς ἡδονὰς ταύτας αἵτινες μὲ φεύ-

γουςι, καὶ τὴν ἡσυχίαν ταύτην τὴν ὁποίαν ζητῶ.

— Τὰς ἡδονὰς ταύτας ὁ Θεός μου δὲν θὰ τὰς εὐλογήσῃ. Τὰς ἀποδοκιμάζει, τὰς ἀπαγορεύει εἰς ἐκείνους οἵτινες δὲν καθηγίασαν αὐτὰς ἐν ὀνόματί του δι' ὅρκου ἀλύτου.

— Καὶ ποίαν λοιπὸν παρηγορίαν ἐπιτρέπει εἰς τὰς ἐγκαταλειμμένας γυναῖκας; εἶπεν ἡ Λεία ἐγειρομένη.

— Τεῖνει αὐταῖς τὰς ἀγκάλας, ἀπεκρίθη ὁ χριστιανὸς, καὶ προσκαλεῖ αὐτὰς νὰ παρηγορηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους του.

— ὦ ἱερεῦ! εἶπεν ἡ Ῥωμαία, ὁ χρησμὸς οὗτος εἶναι σκοτεινός, καὶ δὲν τὸν ἐννοῶ. Δύναμαι νὰ ἀγαπῶ τὸν Θεόν σου, καὶ ὁ Θεός σου δύναται νὰ μὲ ἀγαπᾷ;

— Ναί, κόρη μου, ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διότι εἶναι τέκνα του, καὶ ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐγκαταλείπωσιν ἀλλήλους, παρηγορεῖ ἐκείνους ὅσοι καταφεύγουσιν εἰς αὐτόν. Δοκίμασον τὸν θεῖον ἔρωτα, ὦ Λεία, καὶ θὰ εὕρῃς ἐν αὐτῷ τοσοῦτον καθαρὰς ἡδονάς, ὥστε θὰ λησμονήσῃς ὅλας τὰς ἐπιγείους.

— Οἱ χρησμοί σου μὲ ἐκπλήττουσι καὶ μὲ τρομάζουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, εἶπεν ἡ γυνὴ μακρυνομένη ἀπὸ τὸν βωμόν καὶ καλύπτουσα ὀλίγον διὰ τοῦ πέπλου τὴν μορφήν της. ὦ γέρον, ὁ ἔρως τῶν θεῶν εἶναι τρομερὸς, καὶ ἀπέτισαν αὐτὸν ἀκριβῶς ὅσαι θνηταὶ ἐτόλμησαν νὰ παραδῶσιν εἰς αὐτόν. Ἡ Σεμέλη ἐγένετο σποδὸς ἐκ τῆς λάμψεως τῆς μορφῆς τοῦ Διὸς, καὶ ἡ ζηλότυπος Ἡρα κατεδίωξε τὴν Λητῶ....

— Στῆθι! δυστυχῆς ἄφρων, καὶ ἀπόβαλον τὰς ἀμαθείας καὶ μηδαιμινὰς ταύτας ιδέας. Ὁ ἀληθὴς Θεὸς δὲν καταδικαίνει μέχρι τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, διότι δὲν ἔχει γήινον περικάλυμμα ὡς οἱ μυθώδεις κύριοί σας. ὦ κόρη τοῦ αἰῶνος! τοσοῦτον εἶσαι πεπλανημένη ὥστε δὲν ἠξεύρω μὲ ποίαν γλῶσσαν νὰ σοὶ ὁμιλήσω. Καιρὸν δὲν ἔχω νὰ σὲ διδάξω. Θέλεις νὰ γίνῃς χριστιανή;

— Πῶς δύναμαι νὰ τὸ θέλω, εἰάν δὲν βεβαιωθῶ ὅτι γενομένη τοιαύτη θὰ εὕρω τὸ τέλος τῶν ὀδυνῶν μου;

— Σοὶ ὑπόσχομαι, ἐν ὀνόματι τοῦ Αἰώ-

νίου, τὴν ἐν τῷ παρόντι βίῳ παρηγορίαν, καὶ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀνταμοιβήν.

— Καὶ πῶς νὰ πιστεύσω εἰς τὰς ὑποσχέσεις σου εἰάν δὲν ἔχω ἀπὸ τοῦδε ἀποδείξιν τινα τῆς ἰσχύος τοῦ Θεοῦ σου;

— Νὰ ζητήσω λοιπὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ σὲ πείσῃ διὰ θαυμάτων; εἶπεν ὁ ἱερεὺς ὁμιλῶν πρὸς ἑαυτὸν μᾶλλον ἢ πρὸς τὴν Ῥωμαίαν κυρίαν.

— Πράξον τοῦτο, ἀνέκραξεν αὕτη, θὰ πέσω πρηνής.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ Πάμφιλος, διότι ἡ ψυχὴ σου δεσμεύεται ὑπὸ τῆς πλάνης, καὶ δὲν σὲ καλεῖ ἡ φωνὴ τοῦ Οὐρανοῦ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν εἶναι ἡ φωνὴ τῶν παθῶν σου, τὰ ὁποῖα παλαίουσιν εἰσέτι πολὺ καὶ δὲν σὲ ἀφίνουν ν' ἀκούσῃς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ. Ἀκουσον, γύναι, ἐπίστρεψον εἰς τὴν οἰκίαν σου, προσπάθησον νὰ λησμονήσῃς τὸν ἄνθρωπον ὅστις σὲ προσέδαλε, καὶ ζῆσον ἐγκρατῶς. Καταδίκασον σεαυτὴν ἐν τῇ μονώσει, ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ κόσμου χωρισμῷ, ἐν τῇ θλίψει· πρόσφερον εἰς τὸν Θεὸν τὰς δυνάμεις σου καὶ τὰς λύπας σου, καὶ μὴ βαρυνθῇς νὰ βαστάζῃς αὐτάς. Ὅταν αἱ δυνάμεις σου σοὶ φανῶσιν ὑπέρτεραι τῶν δυνάμεών σου, μὴ ἐπικαλεσθῇς τὴν Ἑστίαν ἢ τὴν Ἀφροδίτην, λησμονήσον τὰ φαντάσματα ταῦτα· γονυπέτησον καὶ ἄρον τὰ ὄμματά σου πρὸς τὸν οὐρανὸν ὅπου βασιλεύει ὁ Θεὸς ὁ ζῶν· τότε εἰπὲ τὰς λέξεις ταύτας: Θεὲ ἀληθινέ! δίδαξόν με νὰ σὲ γνωρίσω καὶ νὰ σὲ ἀγαπῶ, διότι δὲν θέλω νὰ γνωρίσω καὶ νὰ ἀγαπήσω ἄλλον παρὰ σέ!

— Καὶ τότε ποῖον θαῦμα θὰ κάμῃ ὑπὲρ ἐμοῦ; εἶπεν ἡ Ῥωμαία ἐκπληκτος.

— Ἡ ἀλήθεια θὰ κατὰθῇ εἰς τὴν καρδίαν σου, ὁ θεῖος ἔρως θὰ ἐξεγαίρῃ τὸ θάρρος σου, ἡ ἡσυχία θὰ γεννηθῇ ἐκ νέου εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, καὶ θὰ παρηγορηθῇς.

— Διὰ παντός;

— Ὅχι· ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀσθενὴς καὶ οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ ἄνευ τῆς ἐξ ὕψους βοηθείας. Πρέπει νὰ προσεύχεσαι ὡσάκις σὲ καταλαμβάνει ἡ θλίψις.

— Καὶ πάντοτε θὰ παρηγορῶμαι;

— Ἐάν προσεύχεσαι μετὰ ζήλου καὶ εὐλικρινείας.

— Καὶ θὰ ᾤμαι χριστιανή; εἶπεν ἡ

Λεία ἀνησυχούσα. Ὁ σύζυγός μου θὰ μὲ καταγγείλῃ καὶ θὰ μὲ πέμψῃ εἰς θάνατον.

— Αἱ καταδιώξεις θὰ ἐξασθενίσωσι καὶ ὁ Χριστὸς θὰ θριαμβεύσῃ, εἶπεν ὁ Πάμφιλος. Ἔως τότε, μὴ φοβοῦ τίποτε, μὴ ἀποκαλύψῃς εἰς κανένα τὴν νέαν πίστιν σου, καὶ ἰκέτευε τὸν ἄγνωστον Θεὸν ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας σου. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ διψήσῃς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ βάπτισμα· καὶ ὅταν γίνῃς χριστιανὴ, δὲν θὰ φοβῇσαι πλέον τὸ μαρτύριον. Ἀποσύρθητι, ἡ ὥρα παρῆλθεν. Ὅταν αἰσθανθῇς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑποσχέσεών μου, ἐπάνελθε εἰς τὰς κατακόμβας.

Τὴν ἐπιοῦσαν αἱ κατακόμβαι κατελήφθησαν, οἱ χριστιανοὶ διεσπάρησαν, καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἐφάνη πνιγεῖσθαι ἐν τῇ Ῥώμῃ. Ὁ Πάμφιλος ἐπέστρεψεν εἰς Καισάρειαν, καὶ ὁ Εὐσέβιος ἦλθε νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐπιφορτισμένος μὲ τὰς ὁδηγίας τοῦ φίλου του. Συνήθροισεν τὸ ποίμνιον καὶ τὸ εὖρον ηὐξημένον. Ἡ πίστις ἐμεγαλύνθη εἰς τὰ δεσμά· ἡ ἀλήθεια εἶχε διαδοθῇ ἐν τῇ σκιά, καὶ μέχρι τῶν τάξεων τῶν ἀρχαίων διωκτῶν, νέοι ἀδελφοὶ συνεκοινωνοῦν πνεύματι μετὰ τῶν πιστῶν.

Δούλη ἀφρικανὴς ἐπλησίασε τὸν Εὐσέβιον ἐσπέραν τινὰ καθ' ἣν οὗτος διέσχιζε τὴν πόλιν τῶν Καισάρων διὰ νὰ μεταβῇ εἰς κρυφίαν τινὰ κρύπτειν ἐν τοῖς ἀγροῖς. Ἡ γυνὴ ἐκείνη ἐπὶ πολὺ ἐβιάδισεν ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐξέλαβεν ὡς κατάσκοπον. Ἦτο λοιπὸν ἔτοιμος νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ νὰ τὴν ἀπατήσῃ ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διευθύνσεώς του, ὅταν ἐκείνη τῷ εἶπεν·

— Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τῆς Ναζαρέτ, Ῥωμαία τις κυρία θέλει νὰ σᾶς ἰδῇ κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῆς στιγμᾶς. Ἀκολουθήσατέ με καὶ μὴ φοβῆσθε τίποτε, διότι ὁ Θεὸς σας εἶναι μεθ' ἡμῶν.

Ὁ Εὐσέβιος τὴν ἠκολούθησε καὶ ἀφοῦ διέσχισεν ἐνῶ ἐπὶ ἤρχετο ἡ νύξ τὰ πυκνὰ φυλλώματα μεγαλοπρεποῦς ἐξοχικῆς οἰκίας, εἰσῆλθον πλησίον τῆς Λείας. Ἡ Ῥωμαία κυρία ἐνδεδυμένη πορφυράν ἐσθῆτα καὶ ἤδη ψυχρὰ ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς ἐλεφαντίνης κλίνης τῆς, καὶ τῷ εἶπε δι' ἐσβεσμένης φωνῆς·

— Εἶσαι ὁ Εὐσέβιος ὁ φίλος τοῦ Παμφίλου;

— Ναί, ἀπεκρίνατο ὁ ἅγιος ἀπόστολος.

— Λοιπὸν, εἶπεν ἡ ψυχορράγουσα Ῥωμαία, ἐλθὲ νὰ μοὶ δώσῃς τὸ βάπτισμα, διότι ἀποθνήσκουσιν θέλω νὰ ὁμολογήσω τὸν ἄγνωστον Θεόν. Πρὸ δύο ἐτῶν προσέυχομαι εἰς αὐτὸν καὶ κλαίω ἐπικαλουμένη τὴν ἀντίληψίν του. Ὁ Πάμφιλος μὲ τὸ εἶχεν ὑποσχεθῇ ἡ θλίψις ἐγένετό μοι προσφιλὴς, καὶ τὰ δάκρυά μου ἔπαυσαν νὰ μὲ καίωσιν, ἔζησα ὡς μὲ εἶπεν· ἐγκατέλειψα τὰς ἡδονάς, καὶ τὸ ἵπποδρόμιον, καὶ τὰ συμπόσια, καὶ τὰ ἄρματα, καὶ τὸν ναὸν τῶν ἀνισχύρων Θεῶν· ἀποσυρθεῖσα εἰς τὸ βάθος τῶν σιωπηλῶν κήπων μου, προσηυχῆθην ὅσάκις ἠσθάνομην τὰς ἐπιθυμίας βασανιζούσας με, καὶ πάντοτε, θαυμαστὴ γαλήνη καὶ παράδοξος εὐδαιμονία κατέβησαν ἐν ἐμοί. Δὲν ἠδυνήθην νὰ μυηθῶ τὰ μυστήριά σας· θὰ ἐξέθετον ἓνα ἐξ ὑμῶν εἰς τὸν διωγμὸν, καὶ περιέμενον καταλληλοτέραν στιγμήν. Ἀλλ' ὁ θάνατος δὲν μὲ ἀφῆκε νὰ ἀπολαύσω τὴν εὐτυχίαν ταύτην. Ἀποθνήσκω καὶ ἀποθνήσκω ἐν εἰρήνῃ, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἴδω τὸν Θεόν σου, διότι ἔπραξα πᾶν ὅ,τι προέγραψεν ὁ Πάμφιλος· προσηυχῆθην ἐνθέρμως καὶ εἰλικρινῶς. Εἶπον ἀπαύστως τὴν προσευχὴν τὴν ὁποίαν μὲ εἶχε διδάξει· «Θεὲ ἀληθινέ, ἀξιώσόν με νὰ σὲ γνωρίσω καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσω! . . .»

Ὁ λόγος ἐξέπνευσεν ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Λείας· ὁ Εὐσέβιος ἔρριψεν ἁγιασμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐξετείνετο ἤδη ὁ πελιδνὸς πέπλος τοῦ θανάτου, λέγων αὐτῇ·

— Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σὲ διδάξῃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὅ,τι δὲν ἠδυνήθης νὰ μάθῃς ἐπὶ τῆς γῆς! Ὁ ἐξιλασμὸς καὶ ἡ εἰλικρίνεια εἰσὶ τὸ μόνον βάπτισμα ὑπὲρ ἀπαιτεῖ ἐδῶ κάτω.

Ἡ Λεία ἐμειδίασε, καὶ ἡ δούλη ἥτις τὴν ὑπηρετεῖ, ἐκπλαγεῖσα ἐπὶ τῇ θεῇ καλλονῇ ἥτις περιεχεῖτο ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς, ἔδραμε νὰ φέρῃ κάτοπτρον ἐκ χάλυβος ἐστιλβωμένου καὶ τὸ παρουσίασε κράζουσα μετ' ἀφελείας·

— ὦ κυρία μου, μὴ φοβοῦ ὅτι θὰ ἀποθάνῃς, διότι ἰδοὺ ἡ νεότης σου ἀνθοῦσα ἐκ

νέου ἐπὶ τοῦ προσώπου σου. Οἱ ὀφθαλμοί σου λάμπουν, τὰ χεῖλη σου πορφυροῦνται· ὁ Θεὸς τῆς Γαλιλαίας ἐθαυματουργήσῃ πρὸς χάριν σου, καὶ ἐὰν κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν σὲ ἔβλεπον οἱ ἄνθρωποι, θὰ ἐγκατέλειπον ὅλας τὰς γυναῖκας διὰ νὰ σὲ προσκυνήσωσιν. Ἐγέρθητι λοιπὸν, διάταξον νὰ ἐτοιμασθῇ τὸ ἄρμα σου· θὰ δέσω καὶ θὰ κοσμήσω τὴν κόμην σου, καὶ αὐτὸς ὁ Καῖσαρ θὰ σὲ λατρεύσῃ τήμερον.

Ἡ Λεία παρετήρησε τὴν εἰκόνα τῆς εἰς τὸ στίλβον μέταλλον· ἔπειτα ἀφίνουσα τὸν ἐξησθενημένον βραχίονά της νὰ ἐπαναπέσῃ·

— Ἐὰν ὁ Θεὸς τῆς Γαλιλαίας μοὶ ἀπέδιδε τὴν ζωὴν, δὲν θὰ ἐπέστρεφον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν θὰ ἄφινα τὴν καλλονὴν μου, ἀνανεωθείσαν ἐκ τοῦ μυστηριώδους ἔρωτός του, νὰ καταστῇ τὸ μεμολυσμένον τρόπαιον θνητοῦ καταφρονητοῦ. Αἰσθάνομαι ὅτι ἀποθνήσκω καὶ ὅτι μέλλω νὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐστίαν τῆς ἀφθάρτου καλλονῆς ἣν ὁ θεὸς Πλάτων καλεῖ ὑπέρτατον ἀγαθόν. Καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἔθεσεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν πηγὴν τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς τελειότητος... ὦ ἱερεῦ! τὸ ὕδωρ τοῦτο διὰ τοῦ ὁποίου φαίνεται τὸ μέτωπόν μου δὲν εἶναι τὸ ἐμβλημα τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς ὅπου μεταβαίνω νὰ δροσισθῶ;

— Ναί, κόρη μου, ἀπεκρίνατο ὁ ἱερεὺς.

Καὶ ἐνῶ τῇ ὠμίλει περὶ σωτηρίας καὶ ἐλπίδος, τὴν εἶδεν ἐκπνέουσαν μὲ τὸ μεδίαμα εἰς τὰ χεῖλη. Ἡ γαλήνη τὴν ὁποίαν εἶχεν εὖρει ἀφιερωθεῖσα εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, καὶ ἡ ἡσυχία τῆς τελευταίας ὥρας τῆς τοσοῦτον ἐξέπληξαν τὴν μαύρην δούλην, ὥστε αὕτη ἠκολούθησε τὸν Εὐσέβιον εἰς τὴν κρύπτῃ τῶν χριστιανῶν καὶ ἡσπασθῇ τὴν θρησκείαν τοῦ παρχμυθητοῦ τῶν ἐρωμένων καὶ τοῦ λυρωτοῦ τῶν δούλων.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ. ὦ μισῶ τοὺς κακολογούντας· εἶναι ἀνυπόφοροι ἄνθρωποι.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. Ἐχετε δίκαιον· καὶ ὁμῶς,....

ΧΑΡΙΛΑΟΣ. Καὶ ὁμῶς πάντες κακολογοῦσιν ἐνόσω ἀναπνέουσι; Βεβαίως· ἐγὼ ὁμῶς δὲν ἀνέχομαι τὸ τοιοῦτο καὶ δι' αὐτὸ συχνότατα διαπληκτίζομαι μὲ τοὺς φίλους μου. Χθὲς εἷς ἐξ αὐτῶν μὲ ἔλεγεν ὅτι ὁ φίλος σας Πλάτων εἶναι μέχρις ἀηδίας φιλάργυρος, ὅτι εἶναι στενοῦ χαρακτῆρος ἄνθρωπος καὶ ἐγὼ διὰ νὰ μὴ ἀκούω τὰς κρίσεις ταύτας ἠναγκάσθην ν' ἀναχωρήσω. Θὰ ὁμολογήσετε ὅτι ἡ φιλαργυρία εἶναι κάκιστον ἐλάττωμα.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. Εὐτελὲς κακία ἀληθῶς.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ. Μὲ ἔλεγον λοιπὸν ὅτι ὁ Πλάτων εἰς τοσοῦτον βαθμὸν φιλαργυρίας ἔφθασεν ὥστε ἀγαπᾷ τὴν ξανθὴν κόμην διότι τὸ χρῶμα τοῦτο ὁμοιάζει τὸ τοῦ χρυσοῦ.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. (ὠχρίῳσα.) Δὲν εἶναι δυνατόν.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ. Ἐχετε ὠραίαν ξανθὴν κόμην. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεχώρησα παρωργισμένος ὁ φίλος μου ὁ κακολογῶν, τὸν ὅποιον δικαίως δὲν θεωρῶ πλέον φίλον μου, μ' ἐπεσκέφθη σήμερον καὶ ἤθελε νὰ μὲ πείσῃ ὅτι ἔλεγεν ἀλήθειαν καὶ πρὸς ἀπόδειξιν...

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. Ἀρκεῖ, ἀρκεῖ ἄς μεταβάλωμεν θέμα. Τί γίνεται ὁ φίλος σας Πέτρος;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ. Εἶναι χαριέστατος νέος· ἀλλὰ ἔλεγον χθὲς πολλοὶ φίλοι μου ὅτι εἶναι ἀληθῶς ἐσκιαγραφημένος, ὅτι ἀγαπᾷ τὸν λαιμοδέτην αὐτοῦ ὑπὲρ τὴν ἐρωμένην καὶ ὅτι ἐξομολογούμενός ποτε τὸν ἔρωτα αὐτοῦ πρὸς κόρην, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἐκλινε τὸ γόνυ, διέκοψεν αἰφνης τὴν ἐξομολόγησιν ἀνακράξας — ὦ κυρία μου, ἡ ὑπηρετρία ἐλησμόνησε νὰ σαρώσῃ, καὶ τὸ πανταλόνιόν μου ἐγέμισε κονιορτόν. Ἐννοεῖται ὅτι οὐδὲν ἐξ αὐτῶν πιστεύω γνωρίζων τὸν μοχθηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ σὰς βεβαιῶ ὅτι ἂν ἦμην κυρία καὶ μὲ συνέβαινε τοιοῦτό τι ἤθελον ἀποδιώξαι ἀμέσως τὸν γελοῖον.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ. Μ' ἐποτίσατε δηλητήριο. Λοιπὸν εἶναι τοσοῦτον γελοῖος ὁ Πέτρος;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ. ὦ! ἀγνοῶ, κυρία μου· μὲ τὸ εἶπον ἀλλὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω, δὲν τὸ πιστεύω· ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον φιλοκατήγορον, ἰδοὺ ὁ ἀληθέστερος καὶ ἀπλούστερος ὀρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ Πλάτων ἦτο μωρὸς ἀγωνιζόμενος ν' ἀνέυρῃ ἄλλον.